

Dyscalculie protocol

SG. ST. URSULA HEYTHUYSEN

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Visie op dyscalculie	2
Wat is dyscalculie?	3
Begeleiding van leerlingen per leerjaar	4
De rol van de betrokken persoon	6
Compensatie en dispensatie	7

Inleiding

Uit onderzoeken blijkt dat 'ongeveer de helft van de vmbo-leerlingen en een kwart van de havo- en vwo-leerlingen hebben gedurende hun basisschoolperiode onvoldoende rekenkennis en rekenvaardigheden ontwikkeld. Zij kunnen daardoor niet optimaal profiteren van het onderwijs in de leerroute waarin zij zijn geplaatst. Dit betekent dat zij wel in staat zijn om te leren rekenen, mits hun leraren het (reken)onderwijs afstemmen op wat zij nodig hebben om weer te kunnen en te durven leren rekenen. Leerlingen in het vmbo hebben meer tijd nodig om zich die basisstof eigen te maken. Daarnaast zal in het hele vo systematisch aan verdere ontwikkeling van rekenkennis en -vaardigheden van alle leerlingen moeten worden gewerkt om hen de Referentieniveaus 2F (vmbo) of 3F (havo en vwo) te laten bereiken.

Binnen alle onderwijssectoren en leerroutes zullen er leerlingen zijn met problemen op het gebied van leren rekenen. Bij sommigen zijn die problemen hardnekkig (dyscalculie). Naarmate de rekenproblemen ernstiger zijn, vraagt dat van de geboden ondersteuning en begeleiding een steeds zorgvuldigere afstemming op de onderwijsbehoeften van de leerling' (ERWD, 2012).

De school vindt een goede begeleiding van leerlingen met dyscalculie belangrijk. In dit document leest u de visie op dyscalculie, hoe de school hiermee omgaat en wie welke verantwoordelijkheden heeft.

Visie op dyscalculie

Leerlingen moeten hun talenten optimaal kunnen ontwikkelen. Er wordt uitgegaan van wat een leerling kan en vanuit daar kan de leerling verder ontwikkelen. Persoonlijk leren staat centraal, waarbij elke leerling gezien wordt als uniek individu, zodat ze het beste uit zichzelf kunnen halen.

Het is belangrijk dat leerlingen met dyscalculie weten waar hun beperkingen liggen en leren hoe ze hiermee om moeten gaan. De leerling zal hierin ondersteund worden en gedurende zijn/haar schoolloopbaan zal zelfstandigheid steeds meer gestimuleerd worden.

Wat is dyscalculie?

Er is geen consensus omtrent de definitie. Balansdigitaal.nl omschrijft het als volgt: 'Dyscalculie is een rekenprobleem. Kinderen met dyscalculie hebben hardnekkige problemen bij het aanleren en automatiseren van de basisvaardigheden van rekenen en wiskunde. Dyscalculie is een complexe stoornis omdat bij rekenen meer hersengebieden worden gebruikt, waaronder ook het taalcentrum. Daarnaast is bij rekenen ook nog het frontale hersengebied van belang, dat een rol speelt bij planning en probleemoplossing.

Dyscalculie betekent letterlijk 'niet kunnen rekenen'. Het is net als bij dyslexie in feite een andere term voor ernstige en hardnekkige problemen bij het aanleren van bepaalde schoolse vaardigheden. In dit geval zijn dat problemen met het leren en vlot en accuraat oproepen en toepassen van reken- en wiskundekennis. Deze problemen worden niet veroorzaakt door een gebrek aan intelligentie of te weinig onderwijs.

Dyscalculie is een complexe stoornis omdat bij rekenen meer hersengebieden worden gebruikt, waaronder ook het taalcentrum. Een getal (bijvoorbeeld 5) bestaat uit het woord 'vijf', het cijfer '5' en de hoeveelheid *****. Deze drie aspecten bevinden zich in drie verschillende hersengebieden. Een van deze drie speelt ook een rol bij dyslexie. Daarnaast is bij rekenen ook nog het frontale hersengebied van belang, dat een rol speelt bij planning en probleemoplossing.

De definitie van dyscalculie geeft net als bij dyslexie een beschrijving van de problemen en noemt geen oorzaken of verklaringen. Vanuit de literatuur bestaat geen eenduidige visie op de definitie van ernstige reken-wiskundeproblemen en dyscalculie. Ook zijn er verschillende opvattingen over het ontstaan ervan.'

In het protocol Ernstige Reken- en Wiskundeproblemen en Dyscalculie (2012) wordt er een onderscheid gemaakt tussen enerzijds ernstige rekenproblemen en anderzijds dyscalculie.

'Ernstige rekenproblemen kunnen ontstaan als er onvoldoende afstemming wordt gerealiseerd tussen het (reken)onderwijs en de onderwijsbehoeften van de leerling. De kenmerken van het onderwijs sluiten dan niet of onvoldoende aan bij de (aangeboren en verworven) kenmerken van de leerling.

Wij spreken van dyscalculie als ernstige rekenproblemen, ondanks langdurige deskundige begeleiding en zorgvuldige afstemming, hardnekkig blijken en onveranderd blijven bestaan.'

Begeleiding van leerlingen per leerjaar

Brugklas

Een leerling met dyscalculie die zich op deze school aanmeldt, wordt gevraagd naar een dyscalculieverklaring en het bijbehorende onderzoeksverslag. Hierin wordt beschreven op welke onderdelen een leerling uitvalt en/of extra hulp nodig heeft.

In de eerste weken gaat de dyscalculiecoach met elke leerling met een verklaring in gesprek. Dit gesprek is bedoeld als kennismaking en in dit gesprek wordt bepaald welke ondersteuningsbehoefte de leerling heeft. Aan de hand van dit gesprek en de DLE rekenen gegevens van de basisschool kan een leerling in het juiste begeleidingstraject komen. Dit komt overeen met de niveaugroepen waarin de leerlingen bij het vak rekenen worden ingedeeld. Een leerling met dyscalculie zal naar verwachting altijd in de niveaugroep komen met extra ondersteuning. De vakdocent zal de begeleiding en remediëring vanaf dit punt op zich nemen.

Leerlingen met een dyscalculieverklaring hebben, bij vakken waar rekenen een rol speelt, recht op extra tijd en mogen de rekenmachine gebruiken tijdens toetsen. Ook mogen ze de rekenkaarten gebruiken die zijn uitgegeven door het College voor Toetsen en Examens.

De dyscalculiecoach zal, afhankelijk van de leerling, om de zoveel tijd een contactmoment inplannen om de vorderingen en obstakels te bespreken. Daarnaast is de dyscalculiecoach elke week op vaste uren beschikbaar voor vragen van leerlingen en ouders.

Leerjaar 2

In leerjaar 2 wordt steeds meer gewerkt naar zelfstandigheid en het vergroten van het zelfvertrouwen van de leerling. Ook dit jaar vindt een gesprek plaats met de dyscalculiecoach en een AMN-meting (eind van leerjaar 1) om te bepalen of de leerling nog in de juiste begeleidingsroute zit. Het streven is om in leerjaar 2 weer het vak rekenen in niveaugroepen aan te bieden, zodat de leerlingen met dyscalculie intensievere begeleiding en remediëring krijgen. De vakdocent zal dit weer op zich nemen.

Leerlingen met een dyscalculieverklaring hebben, bij vakken waar rekenen een rol speelt, recht op extra tijd en mogen de rekenmachine gebruiken tijdens toetsen. Ook mogen ze de rekenkaarten gebruiken die zijn uitgegeven door het College voor Toetsen en Examens.

Elke week is de dyscalculiecoach op vaste uren beschikbaar voor vragen van leerlingen en ouders.

Leerjaar 3 en hoger

Vanaf leerjaar 3 wordt gestreefd naar zelfstandigheid. Dit wordt gestimuleerd en de dyscalculiecoach stuurt bij waar nodig. Ook dit jaar vindt een gesprek plaats met de dyscalculiecoach en een AMN-meting (eind van leerjaar 2) om te bepalen of de leerling nog in de juiste begeleidingsroute zit.

Leerlingen met een dyscalculieverklaring hebben, bij vakken waar rekenen een rol speelt, recht op extra tijd en mogen de rekenmachine gebruiken tijdens toetsen. Ook mogen ze de rekenkaarten gebruiken die zijn uitgegeven door het College voor Toetsen en Examens.

Elke week is de dyscalculiecoach op vaste uren beschikbaar voor vragen van leerlingen en ouders.

Examenjaar

In dit jaar werken de leerlingen naar het examen toe. Ook dit jaar hebben de leerlingen recht op hulpmiddelen. De dyscalculiecoach gaat met alle examenleerlingen in gesprek om nog eens te benoemen welke rechten ze hebben tijdens de SE-weken en tijdens het centraal examen.

Bij de centrale examens kan een leerling, bij vakken waar rekenen een rol speelt, een tijd verlenging krijgen van maximaal 30 minuten. Bij alle centrale examens mogen leerlingen met dyscalculie een rekenmachine gebruiken. Ook mogen ze de rekenkaarten gebruiken die zijn uitgegeven door het College voor Toetsen en Examens.

Elke week is de dyslexiecoach op vaste uren beschikbaar voor vragen van leerlingen en ouders.

De rol van de betrokken persoon

Leerlingen

Het is belangrijk dat de leerlingen goed leren omgaan met dyscalculie. Dat betekent dat ze erachter komen waar hun kwaliteiten en valkuilen liggen. De leerlingen zijn verantwoordelijk voor hun eigen leerproces, kennen hun rechten op gebied van dyscalculie en dienen hier dus actief mee om te gaan.

Als leerlingen problemen hebben bij een bepaald vak, kunnen ze dit zelf proberen op te lossen met de vakdocent. Als dit om welke reden dan ook niet lukt, kunnen ze de hulp van de dyscalculiecoach inschakelen. Deze kijkt samen met de leerling en vakdocent naar het probleem en zoekt naar een geschikte oplossing.

Ouders/verzorgers

Het is belangrijk dat ouders/verzorgers betrokken zijn bij de ontwikkeling van hun kind. Zonder ondersteuning en betrokkenheid van de thuissituatie is de begeleiding niet optimaal. Wanneer er problemen zijn, is het belangrijk dat het thuisfront contact opneemt met school.

Mentor

Op Sint Ursula is de mentor de spil van de organisatie. Deze dient dan ook het eerste aanspreekpunt te zijn. Als leerlingen tegen problemen aanlopen is het goed als de mentor hier altijd van op de hoogte is. Mocht een leerling het lastig vinden om een probleem zelf op te lossen, dan kan de dyscalculiecoach daarbij helpen.

Vakdocent

Alle vakdocenten worden aan het begin van het schooljaar op de hoogte gesteld van de leerlingen met dyscalculie in hun klassen. Daarnaast worden ze op de hoogte gebracht welke hulpmiddelen de leerlingen mogen gebruiken. Het is belangrijk dat ze zich hiervan bewust zijn en hulp bieden waar dat nodig is. De problemen van leerlingen met dyscalculie uiten zich bij elk individu anders. Het probleem beperkt zich niet alleen tot het vak rekenen en wiskunde.

Dyscalculiecoach

De dyscalculiecoach is het aanspreekpunt voor alle leerlingen met dyscalculie als er problemen zijn of als ze ergens tegenaan lopen. De dyscalculiecoach heeft een coördinerende functie en zal dus niet met individuele leerlingen aan de slag gaan om te oefenen. De dyscalculiecoach brengt aan het begin van het jaar de vakdocenten op de hoogte van de leerlingen met dyscalculie en hun hulpmiddelen.

Het is belangrijk dat leerlingen hun beperking accepteren en ermee om leren gaan. Dit is dan ook waar het in de gesprekken met de coach om zal gaan. De coach zal ook, indien nodig, contact opnemen met ouders.

Teamleider/leerlingcoördinator

De teamleider is net als alle anderen op de hoogte van de leerlingen met dyscalculie binnen zijn/haar team. Wanneer gekozen wordt voor een bepaalde route in het aanbieden van hulpmiddelen wordt dit overlegd met de teamleider.

Compensatie en dispensatie

Leerlingen krijgen 15 minuten extra tijd bij overhoringen en proefwerken waarbij rekenen een rol speelt en mogen altijd hun rekenmachine gebruiken. Daarnaast mag de leerling gebruik maken van de standaard rekenkaarten die zijn uitgegeven door het College voor Toetsen en Examens. Eigen formulekaarten en dergelijke zijn niet toegestaan.

De leerling met een officiële dyscalculieverklaring heeft recht op 30 minuten extra tijd bij het centraal examen waarbij rekenen een rol speelt. Ook mag de leerling gebruik maken van de standaard rekenkaarten die zijn uitgegeven door het College voor Toetsen en Examens. Eigen formulekaarten en dergelijke zijn niet toegestaan.

De centrale examens waarbij rekenen een rol speelt, zijn in o.a. wiskunde, natuurkunde/scheikunde, biologie, economie, zorg & welzijn, techniek.